

Daphne

ÅRGÅNG 25:1 2014

Daphne

ÅRGÅNG 25:1 2014

Innehåll

- 1 Ledare – *Magdalena Agestam* och *Mora Aronsson*
- 3 Årets växt – slätterblomma – *Mora Aronsson*
- 4 Hur mycket finns kvar av våra hotade åkerogräs i Uppland och Södermanland? – *Mora Aronsson*
- 6 Ut och leta Rävsvansmossa *Thamnobryum alopecurum* – *Niklas Lönnell*
- 9 Problemet kanske rättar till sig själv?! Om sjögull i våra sjöar och vattendrag – *Tina Kyrkander* och *Jonas Örnberg*
- 15 Oväntad svamp hittad i Estland – *Klas Jaederfeldt*
- 16 Teneriffa med familjen i november – *Patric Engström*
- 21 *Sorbus mougeotii*, häckoxel, nu naturaliserad – *Henry Gudmundson*
- 22 Barrträden vid Rastaborg på Ekerö ett minne blott – *Patric Engström*
- 23 Sandlosta *Anisantha sterilis* på Färingsö – *Patric Engström*
- 24 Ett florauppdrag – *Sonja Strömkvist Blycker*
- 26 Komplettering till rättelser till Upplands flora – *Mora Aronsson*
- 27 Botaniststafetten – *Lisel Hamring*
- 32 Nya redaktionen

Exkursioner, kurser och läger

- 20 Nystart för Östergötlands flora – *Kjell Antonsson*

Omslag: Nyponros. Foto *Lisel Hamring*.

Har ordet: Magdalena Agestam

ordförande BSIS

IGÅR I TRÄDGÅRDEN funderade jag på vad jag kan säga om mig själv, som nybliven ordförande i Botaniska Sällskapet. Kom att tänka på "Att hålla ordning på arter och släkten – en familjeangelägenhet" (en liten skrift om systematisk botanik av Gunnar Weimarck). Att hålla ordning är nog det jag ägnat mig mest åt, både inom olika organisationer och som botanist, men det syns inte på utanverket: jag bor i "a botanist's garden", en rätt ovårdad sådan.

Nu skimrar det blått under våra gamla fruktträd – vårstjärnor och sibirisk blåstjärna kom samtidigt i år; ordningsammare grannar ler ovanligt vänligt, men som botanist rynkar jag pannan. På exkursionen i Minneberg häromdagen repeterade vi vad som gäller idag: vårstjärnorna hör till *Scilla* (fast säljs ännu ofta som "Chionodoxa") men sibirisk blåstjärna ("Scilla" för många trädgårdsälskare) har blivit *Othocallis*. Rörligt! Tur vi har både vetenskapliga namn (för att klassificera, ska avspegla släktskap) och svenska namn (som [oftast] står sig när ny kunskap leder till att de vetenskapliga ändras).

Biologin har förändrats enormt sedan jag började plugga, men artkunskapen består. Visst, namn byts och taxa delas upp, men det är som när ens vänner gifter eller skiljer sig: man får justera lite i begreppsvärlden men personen finns kvar.

"Vår flora i färg" med Henning Anthons illustrationer, som jag fick på nioårsdagen, är fullklottrad; de första åren är det många "H-hult" (från skolvägen i Oskarshamn), men jag fenologikryssade länge i "Elvers" även när jag blivit fältbiolog och börjat nyckla på nynorska med "Liden".

Fältbiologerna var mitt första universitet, som gav allmänbildning om biologi och miljöfrågor och grundlig demokrati- och organisationsträning. 1979 började jag på "riktiga" universitetet: biologlinjen i Stockholm. Roligast: sommarkurs i floristik/faunistik. Nyttigast: samhällsplanering och miljöjuridik på KTH. Som botanikkunnig organisatör jobbade jag sedan i många år inom projektet *Flora Nordica* (www.floranordica.org).

Min fälterfarenhet är tunn, men jag brukar skryta med att få fastlandsbotanister ha besökt fler gotländska hyggen än jag: under sju somrar gjorde jag växtlistor för 862 rutor (10×10 m) över hela ön.

Att det var kris i BSIS och att samgående med UBF planerades visste inte jag förrän någon visade mig årsmöteskallelsen. Jag började förstås fundera på om jag skulle kunna bidra. Fanns det fler som ville det? Det gjorde det. En vecka efter årsmötet fotograferades ny styrelse (www.bsis.org/Styr1403.htm) ivrigt pratande om sitt första programblad, och sedan dess har vi fortsatt förbereda botanik inne

och ute, inklusive floraväkteri och 'De vilda blommornas dag'. Mål: "Lite mer i år!". Mer samverkan med andra är ett av sätten att stärka och förnya Sällskapetets verksamhet, och det är min huvuduppgift just nu (förutom förstås att försöka hålla ordning).

Magdalena

Har ordet: Mora Aronsson ordförande UBF

IBLAND HANDLAR NATURVÅRD om att ha tur. Fredagen 11 april var floraväktaren Joakim Ekman tillsammans med länsstyrelsen i Stockholms län (Mats Gothnier) och Norrtälje naturvårdsstiftelse (Lotta Andersson) och besökte lokalen för stor tofsäxing för att planera årets skötselinsatser. Där möts de av anläggningsmaskiner och får inte komma i närheten av lokalen. Arbetet är i full gång med att utvidga Kappelskärs hamn. Turligt nog, så ligger det ett fornminnesskydd i direkt anslutning till växtlokalen, så länsstyrelsens arkeologer kunde stoppa arbetet. Nu ser man över vad som gick fel, varför växtlokalen, reservatet och fornminnet "missats" vid konsekvensbedömningen som föregick utbyggnaden. Så just nu verkar det som om stora tofsäxingen har överlevt ännu ett utbyggnadsprojekt. Men, tänk om Joakim, Mats och Lotta väntat till efter påsk med att besöka Kappelskär? Vad hade då mött dem? Området bortsprängt, bortgrävt och Nordens enda lokal för stor tofsäxing hade varit en historisk anekdot som sjönöten eller mellanspetten.

Mora

Årets växt – slätterblomma

MORA ARONSSON

NÄR NI ÄR UTE och botaniserar i sommar – håll ögonen öppna efter slätterblommor. Varje år utser Svenska Botaniska Föreningen en eller flera arter som man vill slå ett extra slag för att få in information om. I år har turen kommit till slätterblomma *Parnassia palustris*. Arten är kalkgynnad och är som vanligast i nordöstra Uppland inom vårt område, men den är minskande. I Sörmland är den funnen i cirka 130 5 × 5 km rutor sedan 1980 och i Uppland i 424 rutor sedan 1990. Speciellt intressant är fynd från Mälardalen, där arten är mycket sällsynt.

Var hittar man slätterblommor? Främst på fuktigare, lite rikare platser, i rikkärr hittar man den säkrast samt på Nordupplands kalkrika moränstränder. Men även i lite fuktigare partier i betesmarker. Slättermarker finns knappt kvar längre, så namnet slätterblomma speglar en svunnen tids markutnyttjande.

Synpunkter på Daphne tas tacksamt emot

Från och med detta nummer är jag ny redaktör för Daphne. Jag tar gärna emot dina synpunkter på vad tidningen borde innehålla. Vill du ha mer av något, eller mindre? Har du förslag på något särskilt ämne som du skulle vilja läsa om? Maila mig gärna på

niina.sallmen@naturforetaget.se

En nyhet från och med detta nummer är Botaniststafetten – en serie där botaniker får berätta om sig själva, hur de blev intresserade av botanik, och vad de sysslar med som botaniker. Först ut är Lisel Hamring som passar på att utmana alla entusiaster till att hitta Sveriges artrikaste kvadratmeter. Vill du också delta i botaniststafetten? Tveka inte att maila mig ett bidrag!

Niina Sallmén

Botaniska Sällskapet i Stockholm förvaltar flera fonder som syftar till att på olika sätt stödja botanisk verksamhet i första hand inom Sällskapets geografiska område:

- Solviksfonden
- Adolf Hafströms fond
- Margit och Olof Molins fond
- Raoul Iseborgs minnesfond

Stadgar för fonderna finns på www.bsis.org. Utlysning av stipendier görs på www.bsis.org och (i förkortad form) i *Daphne*.

Utlysning av Solviksfonden:

Stipendium

Botaniska Sällskapet i Stockholm utlyser härmed stipendier ur Solviksfonden till ansökan.

Fondens syfte är att stödja floristiska och växtgeografiska undersökningar, i första hand inom Stockholms och Södermanlands län. Stadgar och utförligare villkor för ansökan finns på www.bsis.org. Disponibelt belopp är i år 2.392 kronor.

Ansökan sändes till fonder@bsis.org eller till

Botaniska Sällskapet i Stockholm
Botaniska institutionen
Stockholms universitet
106 91 Stockholm

Senast 31 juli 2014.

Hur mycket finns kvar av våra hotade åkerogräs i Uppland och Södermanland?

MORA ARONSSON TEXT & PATRIK ENGSTRÖM FOTO

FÖRRA ÅRET VAR blåklint årets växt och passande nog så var det ett av de bästa blåklintåret på länge, åtminstone i Uppland. Men hur står det till med de lite mer svårupptäckta ogräsen? Nedanstående sammanställning summerar antalet rapporter i Artportalen de senaste 10 åren.

- Blek jordrök *Fumaria vaillantii* – 116 fynd
- Sanddådra *Camelina microcarpa* – 104 fynd
- Åkerrättika *Raphanus raphanistrum* – 19 fynd
- Åkerkål *Brassica rapa* subsp. *campestris* – 8 fynd

Många av fynden är från ruderatmarker, skräpmiljöer och soptippar. Finns åkerrättika och åkerkål kvar som åkerogräs i Sörmland och Uppland? Blek jordrök har större delen av sin kända svenska utbredning i Uppland, men hur står det till idag? Många av fynden de senaste åren är från Södertörn, stämmer den bilden eller är det bara så att det har letats bättre där? Sanddådra var ingen ovanlighet runt Uppsala på 1990-talet. Den har minskat, men hur mycket?

Ser ni en åker där det finns ogräs, ta en extra titt om det sitter någon av arterna där och rapportera på Artportalen!

Blek jordrök.

Ut och leta Rävsvansmossa *Thamnobryum alopecurum*

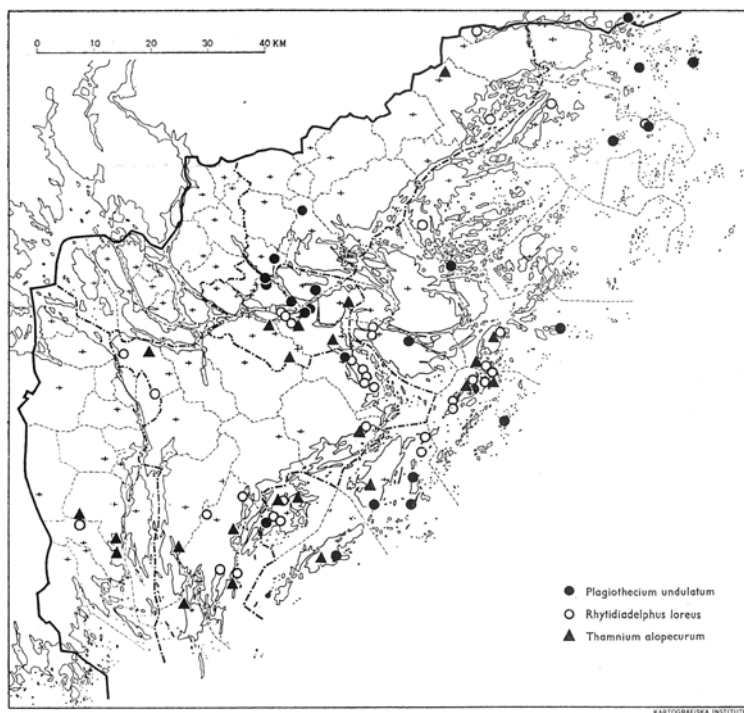
NIKLAS LÖNNELL

Rapportera dina
fynd på Artportalen
www.artportalen.se

VARJE ÅR UPPMÄRKSAMMAS en mossa som det efterlyses rapporter om. I år är det rävsvansmossan *Thamnobryum alopecurum*. Vålvuxna exemplar bildar plymer som står ut från bergväggar. Det är ofta få grenar i den nedre delen av stammen medan det är fler i den övre delen, vilket brukar kallas trädlik förgrening. Denna typ av förgrening är rätt ovanlig i den svenska mossfloran, men återfinns hos palm mossan *Climacium dendroides* och rättsvansmossan *Isothecium alopecurum*. Bladen är triangulära och med kraftig tandning. Arten växer i skuggiga bergsbranter och är relativt ovanlig i Södermanland och Uppland. Störst chans att hitta den är nog i branter nära kusten (Krusenstjerna 1964).

Förra året dokumenterades två arter till i släktet nya för Sverige (Hallingbäck 2013). Dessa är dock ännu inte hittade i Mälardalen utan fynden gjordes i Småland. Det kan ändå vara bra att ha dessa arter i åtanke. Det krävs dock mikroskopering för säker bestämning.

Karta över bl.a. *Thamnobryum alopecurum* från Stockholmstrakten enligt Krusenstjerna (1964).

Utdrag ur Krusenstjerna (1964):

Thamnum alopecurum (Hedw.) Br. eur. (Räsvansmossa)

Klippgrottor och liknande ställen i kustsocknar, r. — Suboceanisk art med ungefär samma utbredning i trakten som *Plagiothecium undulatum* men vanligare och ej kalkskyende. Fig. 1 sid. 11. — **Söderm.-omr.** Västerljung Lugnet (HP). Vagnhärad Furholmsnäs (HP). Hölö Näset (HP); Mell. Kvarnsjön o. Dänsjön (HP). Vårdinge Vassudden NV-ut (Hakelier 1961). **Södertörnsomr.** Tyresö fl. (UGGLA 1953). Dalarö (Holmgr 1880). Österhaninge Sandemar (Silfv). Ösmo fl. Torö Lilludden (Fl 1940, 1958!). Sorunda Vika (Silfv). Salem fl. Botkyrka Bäckravén 500 m S om Tumba stn (Een). Huddinge Arvén 1900. **Sthlmsomr.** Stockh. Ekhagen (HP); »flerst.» enl. HARTM. fl. 1871. Brännkyrka Orhem, Sundsta (Thed). Nacka nära kvarnen (talr. samlare 1849—1938!). Bo Kil, berg NV-ut (HP). **Roslagsomr.** Länna Hagsjön (Ag 1942). **Skärgårdsomr.** Muskö, Utö, Ornö, Nändö, Djurö flera lokaler för vardera.

*Thamnobryum
alopecurum.*

Fotografi: Tomas Hallingbäck

Södermanland

BOTKYRKA N om Bockån; 1986 L. Hedenäs – Tullinge, Skyttbrink; 1986 L. Hedenäs – S of Tumba railwaystation, locality destroyed; 1961 Gillis Een

DALARÖ Gålö, hill E of Bredberg; 2014 Lars Hedenäs

HÖLÖ W-facing escarpment 0.5 km S of Ulriksdal; 2000 L. Hedenäs

NÄMNDÖ Mörtö, Lillskogen; 2012 Lars Hedenäs – Nämndö Böte, just inside E margin of summer house area; 2013 Lars Hedenäs – Östanvik, Kalkberget; 2012 Lars Hedenäs

ORNÖ NV Svinåker; 1996 Olle Strohl - Ängsholmen, strax S om Ornö, 1100 m. SV om St. Lindviken. RUBIN 91 9j 0830, GPS 1648095, 6545851; 2002 G. Odelvik & R. Karlsson

SORUNDA just E of Stora Vika limestone quarry; 2002 L. Hedenäs – S of Stora Vika limestone quarry; 2009 Lars Hedenäs

TROSA-VAGNHÄRAD Lövsta, 150 m NNE of Stensborg; 2011 Lars Hedenäs

UTÖ Utö, W side of mid-portion of Norra Huvudklinten; 2012 Lars Hedenäs – Utö opposite the islands Persholmarna by Bodsundet.; 1965 Elsa Nyholm – Ålö nature reserve, Söderskog, 100–150 m S of Vreta; 2010 Lars Hedenäs – Ålö nature reserve, the hill S of Stenstranden; 2011 Lars Hedenäs

ÖSMO between Segersäng and Åby; 2014 Lars Hedenäs

Uppland

DJURÖ Munkö; 1948 Gillis Een – Djurö: N side of Munkö; 1958 Gillis Een – Djurö, Risselö, 100 m W of inner end of bay between Risselö and Ängsholmen; 2012 Lars Hedenäs, Irene Bisang

Som kan ses från utdrag ur Krusenstjerna (1964) och vad som är registrerat från Riksmuseets samlingar så är det störst chans att hitta arten på kustnära lokaler. Den kan dock också finnas längre norrut än Stockholmstrakten enligt definitionen i Krusenstjerna (1964) och längre in i landet i skuggiga, gärna lite rikare, branter.

Referenser

Hallingbäck, T. 2013. Två nya rävsvansmossor funna i mörkaste Småland. Fauna&flora 108: 22–25.

Krusenstjerna, E. von 1964. Stockholmstraktens bladmossor : förteckning över bladmossor (utom Sphagna) med fyndorts-, ståndorts- och frekvensuppgifter. - Botaniska Sällskapet i Stockholm.

Problemet kanske rättar till sig själv?! Om sjögull i våra sjöar och vattendrag

TINA KYRKANDER & JONAS ÖRNBORG TEXT
ÖRNBORG KYRKANDER BILD

PROBLEMET MED UTPLANTERING av växter är inget nytt. Ibland märker vi inte ens att det är gjort eftersom arterna inte överlever i vårt klimat. Ibland blir det tvärtom. Utplantering av en liten planta får katastrofala följder och utbredningen av bestånd massiv. Just nu sker en sådan utbredning av sjögull, *Nymphoides peltata*, som sprids och tillväxer i många sjöar och vattendrag i Sverige, och läget börjar bli akut. Men vad gör vi åt det? Har vi någon plan eller tror vi att problemet kanske rättar till sig själv?

Sjögull förekommer naturligt i Asien och i Södra och östra Europa norrut till södra Litauen men den är idag en etablerad främmande art inte bara i Sverige utan även i Kanada, Danmark, Irland, Nya Zeeland, USA och Schweiz. Efter lite efterforskning visar det sig att endast i

Sjögull

Bestånd av sjögull strax intill Mörrumsån, Tingsryds kommun.

Sjögull

Till vänster småplanta,
till höger krona.

Sverige bedöms arden orsaka sådan skada att den åtgärdas i större omfattning. I dagsläget finns ingen förklaring till varför det är så. Läget innebär att det saknas erfarenheter från andra länder gällande åtgärder mot sjögull och vi måste lösa detta problem själva.

De första utsättningarna av sjögull i Sverige gjordes på 1800-talet, av framförallt botanister och biologer, som själva plockat hem plantor. Man trodde att de täta bestånden av sjögull skulle skydda fiskyngel och därmed främja fisket. Visst hade man rätt i att bestånden blir täta. Mycket täta. Annan vegetation har förmodligen svårt att klara sig i ett sjögullsbestånd och i nyligen genomförda fältstudier har vi noterat mycket få exemplar av undervattensväxter då vi försökt simma genom sjögullsbestånden. Flytbladen hos sjögull är mindre än hos såväl gul som vit näckros men de växer mycket tätt och skuggar den underliggande vattenmassan effektivt.

Nuförtiden sätts arden ut av privatpersoner som köpt en planta i trädgårdshandeln eller via en nätbutik. Sjögull är nu spridd i drygt 30 sjöar och 10 vattendrag och i samtliga vattensystem har man kunnat styrka antropogen spridning. Det tycks alltså inte som att spridning till nya vattensystem sker oavsiktligt eller med fåglars hjälp. När arden väl är etablerad sprider den sig effektivt inom vattensystemet.

Sjögull förökar sig vegetativt i de flesta vattensystem i Sverige, även om sexuell förökning förekommer. Den vegetativa spridningen sker genom att småplantor med färdigt rotsystem vid ytan bryts loss från stjälken och rotas i ett nytt område. Spridningen sker även genom utlöpare. Dessa utlöpare kan tillväxa upp till 5 meter på två månader och tillväxten av ett bestånd kan därmed gå fort. Bestånden kan bli mycket stora och täcka flera tusen kvadratmeter. I denna typ av stora och täta bestånd av sjögull är framkomligheten för båttrafik ofta mycket begränsad. Framförallt stjälkarna trasslar in sig i motorer och åror och om man lyckas ta sig igenom ett bestånd har förmodligen ett flertal småplantor vid ytan slitits av vilket kan innebära ytterligare spridning

till nya områden. De som en gång planterat ut sjögull vid sin brygga kan bli tvungna att spendera framtida semestrar med att först röja bort växten runt bryggan, för att skapa en öppen vattenyta, innan de kan ta sig ett dopp.

Sjögull trivs i lugnflytande eller stillastående vatten ner till cirka 3 meters djup. I vattendrag växer de ofta längs kanterna medan en öppen yta kvarstår i mitten av vattendraget. Det är i de grunda sjöarna med stillastående vatten vi idag kan se en massiv utveckling av såväl antal som storleken på bestånd.

Att upptäcka problemet

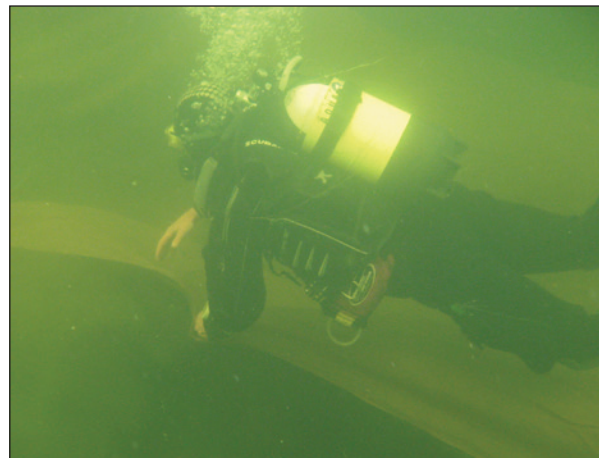
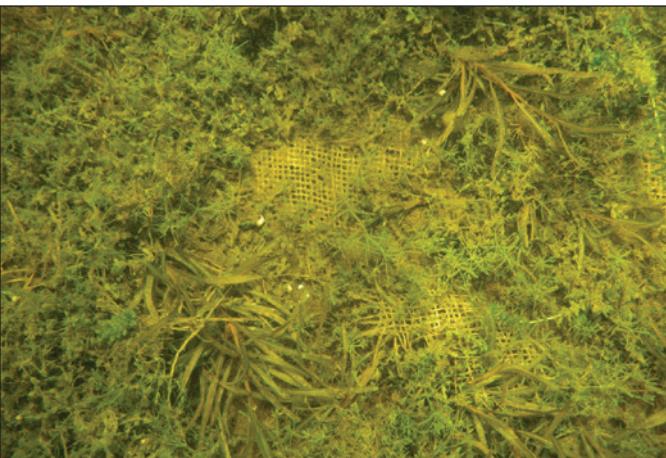
På många ställen tar det tid innan problemet uppmärksammas. Många tror att det är ett särskilt tätt bestånd av näckros, eller i alla fall något liknande och det dröjer innan larmet går. Även om kommunen blivit varnade kanske ingen där vet vilken växt det är och det dröjer ytterligare. Flera gånger har vi fått information om nya lokaler med sjögull och bett om en bild eller ett exemplar av plantorna. Lyckligtvis är det ofta fynd av dyblad, *Hydrocharis morsus-ranae*. Det är upp till den drabbade kommunen, myndigheten, organisationen eller markägaren att åtgärda problemet. När den ena verksamhetsutövaren äntligen kommit fram till ett praktiskt arbetssätt har ofta arten hunnit spridas till nästa kommun, som får uppfinna hjulet på nytt. Att använda fel metod i samband med bekämpning kan nämligen innebära ytterligare spridning av arten...

Åtgärdsarbete i Sverige

Flera kommuner i Sverige har skördat sjögull i över 30 år. Samma metod används varje år för att skapa en öppen vattenyta i vattendrag, intill badplatser eller vid viktiga farleder. Vissa säger att bestånden minskar, andra att det blir glesare. Vissa har slutat med metoden eftersom den ändå inte fungerar. Förmodligen ligger sanningen någonstans däremellan. Metoden fungerar säkert, eller i alla fall kanske, om du är tillräckligt ihärdig. I England menar man på att skörd av flytbladsvegetation måste påbörjas tidigt på säsongen, allra helst redan i april. Arbetet måste sedan upprepas så snart bladen nästan

Till vänster. Återetablering av nate och kranstalger i Lough Corrib.

Nedan. Utläggning av juteväv i Lough Corrib.

Inventering längs yttäckning
med fiberduk.

nått ytan. Detta bygger på en övervakning och flexibilitet som innebär att skörd möjligen genomförs varje vecka, eller varannan, beroende på hur fort bestånden växer. I Sverige påbörjas skörd generellt kring midsommar. Skörd genomförs ett antal gånger under växtsäsongen, och antalet skördetillfällen styrs bl.a. av faktorer såsom hur mycket annat som måste göras i kommunen. Skördetillfallen är med andra ord sällan anpassade till hur bestånden tillväxer. Ibland anser man det önskvärt att bladen ska nå ytan innan åtgärd, så att man kan se hur stort beståndet är. Att göra denna detalj styrande, istället för att mäta in beståndet under tidigare växtsäsong och komma igång med åtgärd tidigt under våren, leder förmodligen till ett långt mer utdraget arbete än nödvändigt. Detta måste dock försvaras med att det är en mycket liten, och möjligen inte särskilt högt prioriterad, del av verksamheten. Dessutom ska den genomföras när många har semester. Även om metoden används flitigt saknas ofta utvärdering och därmed är det svårt att dra några slutsatser kring hur väl metoden fungerar. Det finns inga uppgifter om att bestånd försvunnit till följd av skörd. Det finns dock uppgifter om att åtgärdsarbetet inom samma område kräver mindre insats efter ett antal upprepade skördetillfällen, vilket tyder på viss utarmningseffekt. Det finns inte några för oss kända studier som kunnat styrka att skörd av invasiva vattenväxter resulterat i en etablering av inhemsk flora.

Hur vi arbetar

På Irland utförs arbetet mot invasiva vattenväxter av en centralt styrd organisation. Här har man dock inte problem med sjögull utan med en växt som heter afrikansk elodea, *Lagarosiphon major*. Arten påminner, liksom namnet, om våra vattenpestarter (*Elodea* spp.) men blir mycket större. Arten etablerades i Irlands näst största sjö Lough Corrib vid Galway. Eftersom arten växer under vattenytan hade den hunnit spridas innan upptäckt och vid en inventering konstaterades att arten var spridd i hela 160 vikar. Inom veckor från upptäckt bildades en grupp som skulle arbeta med problemet i sjön. Flera metoder testades, men det som skiljer arbetet från hur vi gör i Sverige är ett fokuserat,

Bestånd av sjögull (36 000 m²)
i Hönshyltefjorden, Tingsryd.
BILD MATTIAS JOHANSSON

effektivt och målinriktat arbete som utförs av ett nationellt arbetslag. Man arbetar i flera team, fem dagar i veckan tills problemet är under kontroll. I Lough Corrib har den mest lyckade metoden, att täcka botten med juteväv, använts på mer än 100 000 kvadratmeter. Materialet förbereds under vintern och hela sommaren genomförs utläggningen av materialet. Efter cirka två år är juteväven nedbruten och uppföljning har visat att den inhemska florin återetableras i behandlade områden. Nu är utbredningen under kontroll och det mesta arbete som genomförs är komplettering och övervakning.

Men vad ska vi göra då?

Under de senaste åren har vissa kommuner provat nya metoder för att bekämpa och hindra spridning av sjögull och dessutom varit noga med att följa upp resultatet från dessa. Genom dessa utvärderingar har vi idag en bättre bild av vilka åtgärder som fungerar än vi tidigare hade. De metoder som kan anses vara aktuella för bekämpning av sjögull i Sverige är skörd, täckning och halmutläggning. Vilken metod som används beror på vilka förutsättningar som finns i aktuellt område. De olika förutsättningarna som styr val av metod kan gälla vattenombyte, strömmar, bottenförhållanden och hur utbredda bestånden av sjögull är.

Skörd tycks ha en utglesande effekt under förutsättning att skörden påbörjas tidigt på året och genomförs med cirka två veckors intervall. Tätheten på bestånden innevarande år kan då minska med 75 % jämfört med obehandlade områden i slutet av säsongen. Metoden behöver dock förmodligen upprepas varje år och det är osäkert om bestånden någonsin försvinner, eller ens blir mindre, eller om de endast blir glesare.

Täckning på botten tycks fungera väl så länge täckningen är fullständig. Glimpor eller hål i materialet innebär nästan ofelbart att sjögull hittar dessa och växer mot ytan. Detta kan vara särskilt problematiskt i sjöar med mycket sten på botten. Att täcka med biologiskt icke nedbrytbara material innebär att materialet måste tas upp ett antal år efter utläggning. Detta arbete kan vara mycket omständigt och tidskrävande. I Sverige har försök med juteväv pågått

under ett par års tid och resultatet ser ut att vara lyckat. Materialet har dock inte hunnit brytas ner ännu och därmed är det för tidigt att säga om bestånden av sjögull är bekämpade.

Täckning kan också ske vid ytan. När man täcker vid ytan utnyttjas den ljushämmande effekten från utlagt material som företrädesvis består av svart plast. Denna metod kan lämpa sig väl i steniga miljöer. Materialet måste förmodligen plockas upp under hösten och läggas tillbaka under tidig vår. Tillåts materialet ligga kvar under vintern finns stor risk att det går sönder eller sliter sig från det aktuella området.

Att lägga ut halm tycks endast fungera om man använder halmens ljushämmande effekt och täcker botten med ett tjockt lager. Halmen har sämre effekt i områden med hög vattenomsättning. Att tillföra en stor mängd organiskt material genom ett tjockt lager halm, har förmodligen stora effekter på många vattenlevande organismer och innebär stor syreförbrukning på botten.

Ha tålamod

En del menar på att det är lönlöst att göra någonting åt sjögull. Att det bara är att ge upp. Det är sällan någon personligt drabbad som kommer med dessa uttalanden. De som är drabbade måste göra något åt det. Vi kan förstå den uppgivna attityden när det gäller exempelvis musslor eller kammarter. Frågan är ohanterlig när det gäller vissa arter. Det är dock farligt att dra alla invasiva arter över en kam. Vid en etablering av sjögull tror vi att det är möjligt att göra någonting. Ändå är det svårt att rekommendera en och samma metod för sjögullsbekämpning eftersom förutsättningarna är olika i olika områden. Åtgärder kan behöva kompletteras, förbättras eller göras om och vad som krävs i det enskilda fallet kommer fram vid de förberedande undersökningarna och den täta övervakningen som är nödvändig för ett långsiktigt lyckat resultat. Det är inte lätt att arbeta med åtgärder i vatten, det är inte lätt att sätta sig in i hur arten fungerar och hur den bäst bekämpas. Allra bäst hade varit om vi, liksom exempelvis Irland, hade ett nationellt arbetslag som arbetade med detta dagligen. Då hade arbetet blivit effektivt och ovärderlig kunskap hade inte gått förlorad. Till dess får vi kämpa på tillsammans, använda de metoder som vi vet något om och varna för metoder som kan innebära ytterligare spridning. Det finns flera metoder och alla har sina för- och nackdelar men det som gäller för alla är: vad som än görs så måste det göras med ihärdighet och tålamod, för tyvärr så kommer nog inte problemet att rätta till sig själv.

Tina Kyrkander och Jonas Örnberg har på uppdrag av Havs- och Vattenmyndigheten sammanställt en rapport med metoder och generella råd inför åtgärder mot sjögull. Rapporten kommer ut under år 2014. År 2010 skrev de även en rapport om Åtgärder mot främmande invasiva vattenväxter i sötvatten, på uppdrag av Naturvårdsverket (rapport 6373).

Oväntad svamp hittad i Estland

Min hustru och jag hade tagit oss en tripp till Tallinn för att äta och dricka gott. Vi kände väl inte helt för att dra ut i skogen och leta svamp, inte heller att gå i turistkvarteren. Så vi beslöt oss för att gå på zoo och tycka synd om isbjörnarna. Esterna har bättrat på det för djuren, men har mycket kvar att göra.

I ett litet tropikhus fanns det en krokodil och blommor och en fruktanvärd fuktig värme, samt SVAMPEN, den hade en svartvit randig hatt (radiärt). Jag fick hjälp på nätet av danskarna som trodde att det var en *Agaricus*. De hade rätt, *A. rotalis* var namnet och det är en svamp som är i det närmaste endem på Hawaii. Det är väl ganska så konstigt, att när den väl hittas utanför Hawaii så blir det på andra sidan jorden!

KLAS JAEDERFELDT
Vingåker 13 mars

Stora svampboken åter till salu!

Stora svampboken med uppdaterad tickbok finns nu att köpa hos GML print on demand, Stockholm. I denna bok hittar du de nyaste namnen (2014) och den sedan länge slutsålda Tickboken finns med, ordentligt uppdaterad. Dessutom finns en hel del annan svamp med, varav en del så ovanliga att de inte finns på bild i någon annan svensk svampbok. Naturligtvis så finns de vanligaste matsvamparna även med. Här finns det mesta för matsvampsplockaren, men även för de artsamlade svampsnobbarna.

En liten presentation av mig kanske kan vara på plats. Till yrket plattsättare med svamp som hobby i flera år. De senaste 15 åren före min pensionering var jag anställd på Naturhistoriska Riksmuseets svampsamlingar. Jag har varit ordf. i Södertälje svampklubb i många år och är nu efter en flytt ordf. i svampklubben Mandelriskan i västra Södermanland. Jag har suttit med i Art-databankens expertkommitté "svampar" i två perioder. Efter min pensionering har jag via min firma utfört svampinventeringar samt bestämningsarbete på tillsänt material. Åtskilliga är också de människor som jag haft med på svamputflykter.

Klas Jaederfeldt
Vingåker december 2013

Teneriffa med familjen i november

PATRIK ENGSTRÖM TEXT & BILD

VI HADE BESTÄMT oss för att tillbringa en vecka på Teneriffa i slutet av november. Medan barnen såg fram emot att få bada och vara lediga från skolan såg jag min chans att stifta bekantskap med en för mig helt främmande flora. Nu gällde det att läsa på innan vi åkte. Jag började leta efter floror och artiklar om kanarieöarna på nätet. Tyvärr så verkade det inte finnas någon engelskspråkig flora till salu, Wild Flowers of the Canary Islands av Bramwell var slut sedan länge. Det blev en tysk flora med färgfoton, Die Kosmos Kanarenflora av Schönfelder. De flesta foton var av utmärkt kvalitet men eftersom jag inte kan tyska blev texten minst sagt lite besvärlig att ta till sig. Många arter verkade dock gå att identifiera enbart utifrån foto i boken så det var bara att sitta och bläddra hemma i soffan för att vara förberedd när vi väl kommit ner.

Första mötet med Teneriffas flora

Så äntligen kom vi fram och genast fanns där växter som för mig var helt nya. Vi åkte bil till hotellet i Los Gigantes och hela tiden såg jag intressanta växter susa förbi. Efter att vi inkvarterat oss och barnen hittat poolområdet så gick jag ut på en promenad för att stifta bekantskap med den lokala floran. På väg ut från byn sågs olika gräs och halvgräs längs vägkanterna samt blåtobak *Nicotiana glauca* som blommade med sina gula klocklika blommor. Precis norr om byn gick dels en större asfalterad väg, dels en liten grusväg upp mot bergen. Jag valde grusvägen och konstaterade snart att bergssidorna var fulla av kandelabereuforbia *Euphorbia canariensis*, oleanderstånds *Kleinia neriifolia*, agave *Agave americana* samt kaktusar av släktet *Opuntia*, med flera för mig nya bekanskap. De två sistnämnda är införda till Kanarieöarna från Nordamerika. Olika örter i blom kantade vägen tillsammans med träd och buskar. Blommande granatäpple *Punica granatum* och ett stilig fikonträd *Ficus carica*, båda med mogna frukter gjorde ett starkt intryck. Den lilla ormbunken *Adiantum capillus-veneris* med en bladform påminnande lite om den hos ginkgo, växte vid någon form av vattentransportsystem som man byggt i bergsidan. Solen hade försvunnit bakom de höga bergen och jag vände tillbaka mot hotellet.

Adiantum capillus-veneris

En liten ormbunke med en bladform som påminner lite om den hos ginkgo

Anagabergen

Någon dag senare ville min fru Karolina och vår dotter Emma besöka huvudstaden Santa Cruz så jag övertalade vår son Isak att följa med upp i Anagabergen som ligger precis ovanför staden. Skogar av trädljung *Erica arborea* samt kanarisk lager *Laurus novocanariensis* kantade bergssidorna medan vi på smala serpentinvägar åkte högre och högre upp. Vid ett stopp uppe i bergen sågs kanarieklocka *Canarina canariensis* med sina röda blommor och den stiliga ormbunken *Woodwardia radicans* bland ljungskogen. Ett annat stopp bjöd på getoxalis *Oxalis pes-caprae*, kanariejasmin *Jasminum odoratissimum*, *Calamintha sylvatica*, sårväppling *Bituminaria bituminosa*, *Rubia fruticosa*, *Senecio angulatus*, trädnässa *Gesnouinia arborea*, macchiabjörnbär *Rubus ulmifolius* samt många andra för mig helt nya bekantskaper. Även om Isak till slut tyckte att det fick räcka med växter så var dagen redan över all förväntan och vi vände tillbaka mot huvudstaden för att möta upp damerna.

I Rolf Lidbergs fotspår

Det fanns några växter kvar som jag drömt om att få se under resan och den ena av dem var smultronträd *Arbutus canariensis*. Efter att ha läst i SBT nr 3–4 2013, där botanisten Rolf Lidberg sägs ha påstått att frukterna från smultronträdet var bland de godaste han ätit och att de mognar i oktober kände jag mig tvungen att smaka dessa bär. Till slut hittade jag ett träd med mogna frukter och vacker kopparbrun bark.

Kanarieklocka *Canarina canariensis*

Trädnässlä *Gesnouinia
arborea*

Frukterna liknar pyttesmå apelsiner men äts med skalet på och smakar mycket angenämt.

Det hann bli en tur upp på Teide också innan det var dags att återvända till Sverige igen. Vägen upp till Teide kantades av skogar med kanarietall *Pinus canariensis* som med sina gröna långa barr lyste upp den annars ganska vegetationsfattiga svarta marken. Högre upp sågs bland annat *Cheirolophus teydis*, teidekårel *Erysimum scoparium*, tofsvädd

Pterocephalus lasiospermus och några stora bladrosetter av jättesnokört *Echium wildpretii*. Vål hemma hade jag några hundra foton i kameran på växter från resan. En stor del var ännu inte bestämda så det fick bli lite botanik framför datorn. Hemsidan www.floradecanarias.com hade många bra foton på växter från öarna och tillsammans med några andra sidor på nätet samt min tyska flora lyckades jag sätta namn på de flesta växterna även om några tiotal fortfarande är obestämda eller osäkert bestämda.

Frukterna från smultronträdet *Arbutus canariensis* var enligt Rolf Lidberg bland de godaste han ätit.

Föreningen Östergötlands flora

Nystart för Östergötlands Flora

Föreningen Östergötlands Flora (FÖF) bildades under vintern/våren 2011. Projektet beräknas pågå till 2020.

Därmed startade också en nyinventering av landskapet i 5x5 km – rutor. Förra östgötafloran som leddes av Erik Genberg hade socknar som bas och de äldsta uppgifterna därifrån är över 50 år gamla. Under 1970 – 1990-tal gjordes en ansats till rutininventering (Folke Lind), som dock även den börjar bli inaktuell. Dagens landskap förändras i mycket snabb takt.

Föreningens syfte är att;

- genomföra en inventering av kärnväxtfloran i Östergötland
- stimulera intresset för floristik och för Östergötlands flora genom föreläsningar, kurser och exkursioner, stimulera och stödja inventerare
- arbeta för att alla fynduppgifter matas in i artportalen.se

Då landskapet Östergötland består av närmare 600 rutor är vi i stort behov av frivilliga inventerare. Det är dessutom extra värdefullt med inventerare som har erfarenhet från andra landskapsfloraprojekt. Vi är idag drygt 200 inventerare som dock är olika aktiva och knappt hälften av rutorna är bokade. Det finns gott om lediga rutor i norra länsdelen samt i Ydre, Söderköping och Valdemarsviks kommuner samt en del lediga även i övrigt.

Långväga resor kan ersättas om vi vet om det i förväg. Gör gärna en gemensam exkursion till en obokad ruta. Alla förslag är välkomna.

Intresseanmälan kan göras via vår hemsida www.ostgotaflora.se eller till e-post: kjell.antonsson@home.se

Kjell Antonsson
Ordförande

Sorbus mougeotii, häckoxel, nu naturaliserad

HENRY GUDMUNDSON TEXT & BILD

SORBUS ÄR ETT besvärligt busk-/trädsläkte. Många arter är apomiktiska och bildar frukt utan befruktning. Mest känd är rönn, som även odlas och fågelsprids och finns i olika kulturformer. Andra arter likaså, till exempel den nordamerikanska *S. americana* med nästan kala, spets-iga småblad, och många små bär.

En annan grupp är oxel. Mest känd är *S. intermedia*, som nästan är endemisk, d.v.s. endast finns inhemsk i Norden. Den odlas mycket och är enligt Armfelt Hansell en föregångare till popcorn!

Inhemsk är även klippoxeln som mest växer på kalk, vid kusterna. Den hör till den kontinentala mångformiga gruppen *S. aria*, vitoxel. Med fågel sprids bären lätt ut i terrängen! Mer sällsynta är de med halvflikiga blad, *S. hybrida*, finnoxel, som växer vid kusten och även odlas, samt avarönn *S. teodorii*, som även är rödlistad (Rydberg 2009). Andra kända, förvildade, är bergoxel *S. latifolia* och den skumma *S. × thuringiaca*.

På Gotland, ej minst på Galgberget, finns förvildad balkanoxel *S. graeca* med nästan runda blad.

Och i Göteborg förvildas ullongrönnen, från ön söder om Sydkorea, hemförd av den legendariske dendrologen Tor Nitzelius. Den hann han ej ens vetenskapligt beskriva (Erik Ljungstrand, muntl.).

Andra exotiska arter odlas numera. En som är mycket lik vår inhemska oxel är häckoxeln, *S. mougeotii*, som jag haft lite svårt att få blicken på, men så småningom omöjligt kunnat undgå... Den odlas här och var, och sprids tydligen mycket lätt! Bladen är som sagt mycket lika oxelns, men något mera kantiga och med killik bas. Bären är något större och rödare och mindre mjöliga i smaken (vad fåglar tycker om det må vara okänt, men duger gör de uppenbarligen!)

Ej minst på nordöstra Södertörn i Södermanland fågelsprides häckoxel nu rikligt. Ofta nära odlade träd, men fåglar sprider den även ofta långt ut i terrängen, ibland med massuppslag som väcker viss uppmärksamhet...

Referenser

Armfelt Hansell, Ö. 1969. Bärboken. Norstedts. Stockholm.

Diverse bestämningslitteratur.

Rydberg, H. 2009. Fagerrönnen i Sörmland. Daphne 2009:2.

Häckoxel,
Sorbus mougeotii.

Barrträden vid Rastaborg på Ekerö ett minne blott

PATRIK ENGSTRÖM

DET FINNS ETT antal olika barrträd uppgivna från Rastaborg på Ekerö i Upplands flora. Några av de spännande arter som uppgivits är oregongran *Abies lowiana*, sibirisk cembratall *Pinus cembra* subsp. *sibirica*, gultall *Pinus ponderosa* samt weymouthtall *Pinus strobus*. Vid återbesök 2011 återfanns en stor gultall samt ett antal oregongran av mindre storlek. Nu har tyvärr gultallen gått av nedom mitten och allt som är kvar av den är en ca 5 m hög stubbe utan grenar. Jag har även misslyckats med att återfinna några andra av nämnda arter förutom oregongranarna som fortfarande växer i diket mellan infartsvägen och hagen. Men oregongran växer på flera andra ställen på Mälåröarna så man behöver inte åka ända ut till Rastaborg för att se den arten.

Sandlosta

Anisantha sterilis

på Färingsö

PATRIK ENGSTRÖM TEXT & BILD

DET VAR EN ljum försommarekväll 31 maj 2009 som jag och min kompis Anne-Marie besökte Stenbrottet i Stenhamra för att titta på växter och insekter. Vi gick in via den borte ingången från stenhuggarebyn sett. Det är en stenig väg som leder in till det inre av själva stenbrottet där två små sjöar samt ett tidvis översvämmat område finns. Knappt 100 m in på vägen stannade vi upp för att titta på ett litet bestånd med gräs som växte på vänster sida bredvid en nyponbuske. Att det handlade om antingen taklosta *Anisantha tectorum* eller sandlosta *Anisantha sterilis* var vi på det klara med, men eftersom sandlosta är mycket sällsynt i Uppland så vågade vi inte bestämma gräset meddetsamma. Foton togs och skickades till Thomas Karlsson på Naturhistoriska riksmuseet som svarade med "fin sandlosta".

Antalet strån har varit ganska konstant på lokalen de senaste åren och förra året, 2013, räknade jag ca 200 strån på en mycket begränsad yta. Om någon är intresserad av att besöka lokalen och titta på sandlosta så finns GPS-koordinater samt karta på Artportalen. Bästa tiden brukar vara i början av juni.

Ett florauppdrag

SONJA STRÖMKVIST BLYCKER TEXT & BILD

FÖR NÅGRA ÅR sedan berättade jag i Daphne om min vistelse på Tranemåla Gård i Blekinge och upptäckten av en mycket ovanlig, vacker och spännande knopp av sykomorlönn.

Under dessa två år har jag fortsatt att se nära på andra träd och buskars knoppar, som sedan blivit till målningar, men också till keramiska skulpturer.

På min utställning på BOTANARTgallery i Stockholm 2012 fick jag bland annat besök av en ekolog, Tiina Winter, från Södertörns Högskola, som blev mycket intresserad av mina knoppmålningar.

Denna kontakt ledde fram till att jag senare också blev tillfrågad av Tiina Winter samt en biolog, Andréa Didon på Södertörns Högskola, om att illustrera en mindre fältflora som ska handla om svenska träd och buskar, samt eventuellt 12 mossor. Floran ska användas i forskollärovervakningen.

Det är mycket tillfredsställande att mitt intresse för våra vanligaste träd och buskar nu kan komma till nytta i ett pedagogiskt sammanhang!

Ett flertal av illustrationerna finns ju redan i form av mina tidigare knoppmålningar, men mycket återstår att teckna och måla! Det är ett mycket inspirerande arbete, men också krävande, eftersom jag arbetar i stort format "i olja" med själva knopparna, som ska visas i sitt typiska vinterutseende så långt möjligt. Genom att våren kom tidigare än vanligt fick jag skynda mig att "bunkra upp" olika träd och buskars knoppar, som nu förvaras på översta hyllan i mitt kylskåp...

Att måla hasselns hängen i olja låter sig inte så lätt göras och jag får troligtvis där också göra "klassiskt" botaniskt måleri i akvarell...

Ibland visar sig samma träds knoppar i olika storlek och med varierande utseende. När jag nu arbetade som bäst med uppdraget så råkade jag, under en promenad vid ett skogsbyn med lövträd, få syn på en oerhört mäktig häggknopp på ett årskott. Jag måste helt enkelt ta med knoppen hem och avbröt mitt flora-arbete för att ge tid och plats åt denna speciellt intressanta och ovanligt stora knopp... (Häggmålningar hade jag annars i olika stadier tidigare, men inte just den här!)

Så håller det på nu. Jag går på promenad i hagar och lundar. Jag betraktar knopparna i luppen, mäter in dem med mm-linjal och förstorar upp dem proportionerligt, tecknar med blyerts på papper eller direkt med kol på linneduk och sedan ...oljan i lager på lager med torkning emellan för att "bygga upp" knoppen.

Här några bilder från min ateljé... och kylskåp!

Sonja Strömkvist Blycker
Nedre Arbetarbostaden, Julita Gärd,
643 98 Julita.
Tel. 0150 - 91107.

Komplettering till Rättelser till Upplands flora (Daphne 2013-2)

Sid 826 – 10J7e och 10J8e kompletteras med
inventerarkod GNO

Sid 836 – Nordlander, Gertrud GNO Uppsala
1955 STO – kompletteras

Sid 838 – GNO Gertrud Nordlander – kompletteras

Botaniststafetten

Tävla i botanik

LISEL HAMRING TEXT & BILD

Det var kärlek vid första ögonkastet!

DET VAR BISTER januarikyla, men inte så värst mycket snö. Dock tillräckligt mycket för ett tunt snötäcke över landskapet. Var det en sjö jag blickade ut över för första gången? Med snötäckt is? Välsvarvade enar och runda hällar stack upp ur det vita täcket i backen. Några yviga hagmarkstallar bröt av den fria sikten. Snöpuddrade skogsbryn. Hela scenen med ett milt vinterljus. Jag var nyinflyttad till stan, och inspekterade nu mina närmaste omgivningar. Och ja, jag var nöjd. Nästan förälskad! Detta blev sedan platsen för både botaniska utforskningar och rekreation, och har så förblivit: Hågadalen i Uppsala. Senare även platsen för en botanisk utmaning: artrikedom i en meterruta!

Någon sjö var det ju inte jag såg, däremot var hela dalen en gång formad av vatten, en före detta Mälärvik, där vikingarna kom farandes för över tusen år sen. Nu med Hågaån slingrandes genom det öppna kulturlandskapet. Det blev en spännande första vår; botaniskt skolad i norr som jag var blev mycket av det jag såg spira i backarna något okänt grönt. Att återkomma till när blomman slagit ut. Det okända gröna blev till brudbröd, småborre, harmynta och många fler. Och bland träden: ädlare än gran och tall. Taggiga busksnår. Främmande gräs. Håriga knoppar som stack upp ur backen – backsippor! Nya färger och former i botanikens förunderliga värld.

Jag – en van inventerare.

Överst. Utsikt över torrbackarna i Hågadalen

Under. Tävlingsrutan 2012 Till höger. Funnen i rutan: brudbröd.

Strövtågen blev många, inom kort med en växande familj. Barn och botanik – en oslagbar kombination! Efter en kortare universitetskurs fick jag en än skarpare blick och förstod vilken rikedom jag omgavs av: svagt kalkpåverkade torrbackar, något av de mest artrikaste miljöerna i Sverige, hade jag hört. Och en första artlista tog snart form. På närmaste backen där jag så ofta satt fick jag ihop 60 arter i ett nafs. Solvända, säfferot, backklöver och dess många följeslagare. Vilken skatt! Detta landskap förundrades redan Linné av; längs Håga- och Gottsunda-vandringen tog han sina studenter, nu markerade Linnéstigar i området. Och jag har letat efter återstående populationer av de växter som den store nestorn fann här, som ett led i utredningsarbetet i att skapa ett linneanskt världsarv. Och i Linnés anda guidar jag i hans fotspår, med delaktighet som pedagogisk ledstjärna. Nyfikenhet! Upptäckarlusta! Läs mer i Daphne Nr 1, 2012.

Vårt kulturlandskap hotas som bekant av utarmning när jordbruken läggs ner, betet upphör och markerna växer igen. Därför var glädjen stor när jag en dag ser att vindarna har vänt i Hågadalen. Naturreservat bildas, ett stängsel kommer upp och betesdjur släpps på. Högländsboskap betar nu varje år backarna nedanför stadsdelen Eriksberg samt även andra stadsnära marker. Ett lovvärt initiativ från Uppsala kommun. Kanske en insikt om vilken oslipad diamant som här finns. Som kan försvinna helt genom meningslös igenväxning. Många betesdjur har sedan dess blivit mina vänner i min älskade dal.

Hitta den artrikaste kvadratmetering i Sverige

För tre år sedan, 2011, såg jag en liten annons, "Sveriges stora botaniktävling", att hitta den artrikaste kvadratmetern i Sverige. Lät som något helt i min stil; tid och tålamod, ja det hade jag. Och artkunskapen fanns fast förankrad efter många fältsäsonger med inventeringar i allt från stora kilometerrutor i Upplands Flora-projektet till att "kamma gräs" i små decimeter-stora rutor. En biologilärare, Rutger Staaf, på Lagmansgymnasiet i Vara i Västergötland hade inspirerat tre gymnasieungdomar till ett projektarbete av det lite ovanligare slaget, en nationell botaniktävling. Kunde man för varje svenskt landskap hitta den artrikaste kvadratmetern? Runt om i Sverige måste ju finnas en hel drös med botanisk kompetens, människor som älskar att skriva artlistor och jaga rekord, tänkte jag: studenter, professorer, pensionärer, ja vanliga naturvänner och friluftsfolk. För mig att utse en kandidatytta till denna tävling gick på ett ögonblick. De backar jag en gång blivit så förtjust i som nyinflyttad till Uppsala, de klarade en kvalitetsgranskning av detta slag. Jag hade tidigare läst en uppgift om 36 arter i en enda decimeterruta i en uppländsk naturbetesmark (Upplandsstiftelsen, 2005), en siffra jag brukar ange på mina guidningar. I en annan källa uppgavs att 40 växtarter inom en enda kvadratmeter var världsrekord (Olsson, 2008). Nu ville jag själv ta chansen och räkna!

Så upp till bevis. Utrustad med måttband, flora, kamera, lupp, hörnpinnar, papper och penna var det bara att börja. Örter, gräs, kärlkryptogamer skulle med, dock ej mossor och lavar. Och ytan då – hur såg den ut? Välbetad – ja! Artrik – ja! Och vacker – ja! Där vajade harklöverns små mjuka tassar. Ett knippe backlök intill. Rödkämparnas håriga blad tryckta mot marken trängdes mellan färsvingel och basalblad av liten blåklocka. Och gulmåran spred sin varma sommarkoft.

Funnen i rutan:
korskovall

Tävlingsruta i blek vådräkt.

Funnen i rutan:
toppjungfrulin.

Och så artlistan med de 49 arterna för min meterruta:

Axveronika – <i>Veronica spicata</i>	Nyponros – <i>Rosa dumalis</i>
Backklöver – <i>Trifolium montanum</i>	Revfingerört – <i>Potentilla reptans</i>
Backlök – <i>Allium oleraceum</i>	Rödclint – <i>Centaurea jacea</i>
Backtrav – <i>Arabidopsis thaliana</i>	Rödklöver – <i>Trifolium pratense</i>
Brudbröd – <i>Filipendula vulgaris</i>	Rödkämpar – <i>Plantago media</i>
Darrgräs – <i>Briza media</i>	Rödsvingel – <i>Festuca rubra</i>
Flentimotej – <i>Phleum phleoides</i>	Rödven – <i>Agrostis capillaris</i>
Flikhagtorn – <i>Crataegus rhipidophylla</i>	Röllika – <i>Achillea millefolium</i>
Fårsvingel – <i>Festuca ovina</i>	Sandnarv – <i>Arenaria serpyllifolia</i>
Getväppling – <i>Anthyllis vulneraria</i>
subsp. <i>vulneriana</i>	Smultron (reva kryper in)
– <i>Fragaria vesca</i>
Grässtjärnblomma – <i>Stellaria graminea</i>	Småborre – <i>Agrimonia eupatoria</i>
Grönknavel – <i>Scleranthus annuus</i>	Starr – <i>Carex</i> sp.
Gulmåra – <i>Galium verum</i>	Stor blålocka – <i>Campanula persicifolia</i>
Harklöver – <i>Trifolium arvense</i>	Svartkämpar – <i>Plantago lanceolata</i>
Hundäxing – <i>Dactylis glomerata</i>	Säfferot – <i>Seseli libanotis</i>
Hönsarv – <i>Cerastium fontanum</i>	Teveronika – <i>Veronica chamaedrys</i>
Kantig fetknopp – <i>Sedum sexangulare</i>	Vildlin – <i>Linum catharticum</i>
Klasefibbla – <i>Crepis praemorsa</i>	Vit fetknopp – <i>Sedum album</i>
Knippfryle – <i>Luzula campestris</i>	Vitmåra – <i>Galium boerale</i>
Korskovall – <i>Melampyrum cristatum</i>	Vårbrodd – <i>Anthoxanthum odoratum</i>
Kråkvicker – <i>Vicia cracca</i>	Äkta johannesört
– <i>Hypericum perforatum</i>
Käringtand alt. humleusen
– <i>Lotus</i> alt. <i>Medicago</i>	Ängsgröe – <i>Poa pratensis</i>
Liten blålocka – <i>Campanula</i>
<i>rotundifolia</i>	Ängshavre – <i>Helictotrichon pratense</i>
Luddhavre – <i>Helictotrichon pubescens</i>	Ängssvingel – <i>Schedonorus pratensis</i>
Maskros – <i>Taraxacum vulgare</i>	

Funnen i rutan: säfferot.

Jag fick ihop 36 arter, skickade in mitt bidrag, enligt tävlingsreglernas deadline och inväntade besked. Eleverna hade hittat 37 arter på Kinnekulles ängar, så mitt resultat stod sig rätt bra, insåg jag. Men var alla bidrag? Efter ett tag visade det sig att tävlingen inte fått den genomslagskraft som man hade hoppats på. Fyra bidrag var för få! Och arrangören tog nya tag med annonsering inför påföljande år. Jag återvände då till rutan i mitten av juli. Och med ännu mer tid och tålamod hittade jag 49 arter! Och ännu fler alldeles utanför rutan. Men ingen tycktes vilja utmana mig. Tävlingsbidragen uteblev. Synd för en så rolig idé.

Men det är inte försent än! Jag kastar ut stafettpinnen till alla entusiaster av vilda växter i Sverige: Hittar du Sveriges artrikaste kvadratmeter? Tävlingen är öppen även i år, 2014. Tävlingsdatum 15 juni till 15 augusti. Eller är jag kanske svensk mästare i denna ädla gren? Kanske världsmästare?

Jag bara undrar.

Läs mer på www.botaniktavling.se

Referenser

- Lisel Hamring (2012). Botanik för nybörjare. Daphne 23:1 2012.
Roger Olsson (redaktör)(2008). Mångfaldsmarker. Naturbetesmarker – en värdefull resurs. HagmarksMistra/Centrum för biologisk mångfald, AlfaPrint.
Upplandsstiftelsen (2005). Landskap att vårda. Projekt Roslagshagar. Elanders Tofters.

Nya redaktionen

Redaktör Niina Sallmén

Jag heter Niina Sallmén och är ny redaktör för *Daphne* från och med detta nummer. Till vardags arbetar jag som biolog i Naturföretaget, som jag driver tillsammans med Karolin Ring och Emma Hultén. Jag har läst biologi på Uppsala universitet, och är särskilt inriktad på naturvård, kärlväxter och kryptogamer. Jag tycker även mycket om att skriva. Jag bor i Fålhagen i Uppsala, men reser runt mycket i Sverige både i mitt arbete och privat. Eftersom jag är uppvuxen i Södermanland och numera bor i Uppland har jag rätt bra koll på Daphnes utgivningsområde. Några av mina favoritplatser i Sverige är annars Gotland, Västkusten och nordligaste Norrland.

Teknisk redaktör Lena Eliasson

Det är roligt att få ta över efter Staffan Kihl. Botanisk grafisk formgivning blivit något av en specialnisch. Starten var 2000 då jag under två år hand tog hand om layouten av Svensk Botanisk Tidskrift. Efter det har jag hunnit med några volymer av Nationalnyckeln, ett antal landskapsfloror och annat smått och gott för Svenska Botaniska Föreningen – nu senast en uppfräschning av formen på SBT. I grunden är jag "vit" (dvs. en med labrock) biolog utan specialkunskaper i botanik. Men jag lär mig hela tiden genom layoutandet och det är roligt att få arbeta med alla fina foton. Den estetiska sidan av botaniken tilltalar formgivaren i mig. Speciellt närbilder. Jag hoppas ni sänder in många sådana!

Upprop: bilder sökes!

Är du en ivrig fotograf som har mycket bilder på olika slags växter eller växtmiljöer? Då får du gärna kontakta oss på upplands.botaniska.forening@gmail.com. Det händer ofta att vi behöver bilder till *Daphne*, och därför vore det bra att kunna sätta ihop en lista på personer som vi får kontakta vid behov när vi letar efter ett särskilt motiv.

Vi vill gärna också få in fina växtbilder samt bilder på botanister in action som vi får använda på hemsidan för Upplands botaniska förening. Så om du har bilder du vill dela med dig av till hemsidan så skicka gärna in dem till oss på en gång!

Niina Sallmén och Karolin Ring

Kontaktuppgifter till floraväktaransvariga

AB-län Jan Andersson
Nybodagatan 5, 17142 Solna
070-674 68 39, jan@bsis.org

C-län Mora Aronsson
Övergrans kyrkväg 8, 746 93 Bålsta
0171-52208, mora.aronsson@habonet.net

D-län Bo Karlsson
Måsvägen 26, 641 93 Katrineholm
0150-391 97, bovil@telia.com

Upplands
Botaniska Förening

Botaniska Sällskapet i Stockholm

Styrelse 2014

Ordförande Magdalena Agestam
magdalena@bsis.org
08-649 15 69

Vice ordförande Kerstin Frostberg
kerstin.frostberg@gmail.com
070-515 66 06

Sekreterare Susan Pyddoke
susan@bsis.org, 070-390 06 95

Kassör Britta Ahlgren
britta@bsis.org, 070-493 33 64

Ledamöter Jan Andersson
jan@bsis.org, 070-674 68 39

Bo Eknert
bo@bsis.org, 073-766 93 08

Henry Gudmundson
henry@bsis.org, 08-712 80 45

Anders Telenius
anders@bsis.org, 073-350 22 46

Ida Trift
ida@bsis.org, 076-118 46 22

Upplands Botaniska Förening

Styrelse 2014

Ordförande Mora Aronsson
mora.aronsson@habonet.net
0171-52208, 070-6682682

Vice ordförande Fia Bengtsson
fia.bengtsson@ebc.uu.se
070-270 08 07

Sekreterare Samuel Johnson
sammalsamuel@gmail.com
073-3424947

Kassör Roger Andersson
roger.p.andersson@slu.se
070-351 50 41

Ledamöter Anders Jacobson
anders.jacobson@slu.se
070-4322987

Froukje Postma
froukje.postma@ebc.uu.se
018-471 28 65

Karolin Ring
karolin.ring@gmail.com
018-10 71 10

Anneli Sandström
anneli_sandstrom@hotmail.com
070-6217004

Daphne

Utkommer med 2 nummer/år och ges ut av Botaniska Sällskapet i Stockholm i samarbete med Upplands Botaniska Förening.

REDAKTION

Redaktör Niina Sallmén
072-230 49 95
niina.sallmen@naturforetaget.se
Teknisk redaktör Lena Eliasson
070-651 2527
lena@grafiskaspranget.se

BOTANISKA SÄLLSKAPET

Botaniska institutionen
Stockholms Universitet
106 91 Stockholm
E-post: info@bsis.org
Hemsida: www.bsis.org
Bankgiro: 5272-8193
Plusgiro: 196094-7
Medlemsavgift: 150 kr/år.

UPPLANDS BOTANISKA FÖRENING

c/o Avd. för växtekologi, EBC
Norbyvägen 18D
752 36 Uppsala
E-post: upplands.botaniska.forening@gmail.com
Hemsida: sbf.c.se/BSU
Plusgiro: 327956-9
Medlemsavgift: 120 kr/år.

PRENUMERATIONER

Ingår i årsavgiften till resp. förening.
Avgift för separat prenumeration (150 kr/år) sätts in på resp. förenings plusgiro.

Adressändringar
Meddelas resp. förening via post eller e-post.

KONTAKT

Frågor, material till tidskriften etc. kan skickas till redaktören
niina.sallmen@naturforetaget.se

Årgång 25 nr. 1 2014
ISSN 1101-5527
Rentryck AB, Tullinge

Bidrag till Daphne mottages tacksamt!

Manus skickas till redaktören
via post eller e-post till
niina.sallmen@naturforetaget.se

Instruktion till författare

Vi ser gärna att du skriver manuskript på dator i något ordbehandlingsprogram. Kontakta redaktionen om du inte kan leverera materialet i digital form. Det redaktionella arbetet underlättas betydligt om vi får filen med manuskriptet via e-post, på diskett eller CD-skiva. Vi kan läsa de flesta ordbehandlingsprogram direkt. Om du använder ett ordbehandlingsprogram som är ovanligt idag, tag kontakt med redaktionen. Gör eventuella tabeller eller uppställningar med hjälp av tabulatorer (ej mellanslag) mellan kolumner. Bifoga gärna utskrift.

Börja alltid manuskriptet med titeln på artikeln följt av namn på författaren/författarna. I slutet av artikeln ska eventuell citerad litteratur samlas under rubriken "Referenser". Vi ser gärna att artiklarna illustreras. Har du problem med lämplig illustration, ta kontakt med redaktionen i god tid så kan vi säkert hjälpa till. Manuskript kan vara korta eller långa. Planerar du ett manuskript på mer än tio sidor – tag kontakt med redaktionen i god tid! Har du några frågor är du välkommen att höra av dig till redaktionen.